

4.10 ČLOVĚK A PŘÍRODA

Charakteristika vyučovacího předmětu

Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Vyučovací předmět Člověk a příroda navazuje na vzdělávací oblast Člověk a jeho svět, realizovanou na 1. stupni (předmět Prvouka). Dává žákům příležitost seznámit se s přírodou jako systémem, jehož součásti jsou vzájemně propojeny, působí na sebe a ovlivňují se. Žáci získávají základní poznatky o přírodních zákonitostech, které mohou uplatnit v praktickém životě. Seznamují se s vlivy lidské činnosti na stav životního prostředí a se závislostí člověka na přírodních zdrojích. Žáci se učí využívat získané základní přírodovědné znalosti k ochraně přírody.

Předmět zahrnuje základní fyzikální, chemické, přírodovědné a zeměpisné poznatky a dovednosti. Charakter výuky umožňuje žákům hlouběji porozumět procesům probíhajícím v přírodě, vzájemným souvislostem a vztahům mezi nimi, poznávat přírodní podmínky nejen ve svém nejbližším okolí a na území ČR, ale i v Evropě. Vychází z osobních poznání žáků a jejich zkušeností.

Předmět je vyučován ve všech ročnících na druhém stupni s časovou dotací 3 hodiny týdně, tj. celkově 12 hodin.

Předmět je tvořen následujícími tématy vzdělávacích oborů a tematickými okruhy průřezových témat:

- vzdělávací obor **Člověk a příroda** – Základní poznatky z fyziky, Základní poznatky z chemie, Základní poznatky z přírodopisu, Základní poznatky ze zeměpisu
- vzdělávací obor **Matematika** – fyzikální jednotky
- vzdělávací obor **Člověk a společnost** – ČR jako součást EU
- vzdělávací obor **Člověk a svět práce** – práce s technickými materiály, pěstitelské práce
- vzdělávací obor **Tělesná výchova** – vycházky do přírody
- vzdělávací obor **Výchova ke zdraví** – ochrana zdraví, ochrana člověka za mimořádných událostí
- průřezové téma **Osobnostní a sociální výchova** - Rozvoj poznávacích schopností, Sebepoznání a sebepojetí
- průřezové téma **Výchova k myšlení Evropských a globálních souvislostech** – Jsme Evropané
- průřezové téma **Multikulturní výchova** – Kulturní rozdíly
- průřezové téma **Environmentální výchova** - Ekosystémy, Základní podmínky života, Lidské aktivity a problémy životního prostředí, Životní styl

Realizace výuky probíhá přednostně formou běžných vyučovacích hodin v interiéru školy za využití názorných a manipulačních pomůcek, audiovizuální techniky a ICT. Realizována je také často výuka v exteriéru školy, vycházky do terénu, exkurze, besedy, praktické pozorování přírody v rámci aktivit na školách v přírodě a turistických kurzech. Vyučující připravují pro žáky pravidelně přírodovědné projekty a projekty ke dni Země, které mívají zpravidla celoškolní charakter.

Výchovné a vzdělávací postupy uplatňované ve vyučovacím předmětu, které směřují k utváření klíčových kompetencí

Kompetence k učení

- nacvičujeme se žáky ustálené postupy při realizaci pozorování přírody, porovnávání látek
- pracujeme s učebnicí a dalšími jednoduchými texty a obrazovým materiálem, učíme žáky správně se v nich orientovat
- seznamujeme žáky s významem nových pojmů z oblasti živé a neživé přírody, ochrany zdraví člověka
- v rámci projektů a praktických činností umožňujeme žákům prakticky uplatňovat získané poznatky, postoje a dovednosti

Kompetence k řešení problémů

- učíme žáky rozpoznávat vybrané celospolečenské i osobní problémové situace v souvislosti s ochranou zdraví a ochranou přírody
- zprostředkováváme žákům v modelových situacích způsoby řešení či zlepšení těchto problémů
- motivujeme žáky k překonávání obtíží a nezdarů

Kompetence komunikativní

- nacvičujeme porozumění obsahu písemných a obrazových materiálů k dané problematice
- v rámci projektů i dalších aktivit umožňujeme žákům vyjádřit přiměřeně věku vlastní myšlenky, postoje, názory a jednoduše je zdůvodnit
- vedeme se žáky přiměřeně náročné rozhovory, učíme je pravidlům při vzájemné komunikaci

Kompetence sociální a personální

- učíme žáky rozpoznávat nevhodné a rizikové chování ve vztahu k vlastní osobě a životnímu prostředí
- seznamujeme žáky s důsledky poškozování zdraví a přírody, s případnými možnými postihy
- prostřednictvím projektového vyučování a kooperativních činností vedeme žáky k zodpovědnosti za společný výsledek
- snažíme se zamezit projevům despektu k výkonům méně zdatných spolužáků při plnění zadaných úkolů a současně vedeme žáky k vzájemné pomoci

Kompetence občanské

- vytváříme u žáků základní prvky právního vědomí v oblasti poškozování životního prostředí, zneužívání návykových látek, zneužívání dětí a jiných osob
- vysvětlujeme a dokládáme žákům význam zdravého způsobu života a ochrany vlastního zdraví
- seznamuje žáky přiměřeně věku se základními pravidly silničního provozu
- prostřednictvím konkrétních celoškolských aktivit učíme žáky, jak mohou osobně přispívat k ochraně životního prostředí (třídění odpadu, sběr papíru, kompostování...)
- připravujeme žáky na možnost vzniku mimořádných situací, nacvičujeme pravidla a způsoby chování v těchto situacích

Kompetence pracovní

- realizujeme se žáky snadné praktické pokusy a pozorování podle jednoduchého návodu
- dle potřeby průběžně zařazujeme poučení o bezpečnosti a ochraně zdraví při realizaci pokusů, pozorování v přírodě a dalších aktivitách
- při praktických činnostech dbáme na vhodné chování v přírodě, ochranu životního prostředí
- požadujeme dokončení zadaných úkolů, výrazně oceňujeme vytrvalost a pečlivost při plnění úkolů
- výsledky konkrétních, zejména projektových a praktických úkolů podrobuje vzájemnému hodnocení a sebehodnocení